

**PLATNOSŤ PRÁVNEHO ÚKONU
ODÔVODNENIE ROZHODNUTIA**

Pokiaľ je súčasťou skutkového stavu sporu dôkaz spôsobilý (čo aj len) v kontexte spochybníť platnosť právneho úkonu, v súlade s neprípustnosťou selektívneho výberu dôkazov smerujúcich k jednostranným záverom súdov sa všeobecný súd musí s uvedenou okolnosťou vysporiadať v odôvodnení svojho rozhodnutia.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 376/2024 z 26. februára 2025)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **F. K.**, zastúpeného Advokátska kancelária UHAL s.r.o., Štefana Moyzesa 9877/43, Zvolen, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/137/2021 z 31. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/137/2021 z 31. mája 2023 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/137/2021 z 31. mája 2023 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **959,23 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :**I.****Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci**

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 24. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv, a to práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“).

2. Ústavná sťažnosť bola uznesením sp. zn. III. ÚS 376/2024 z 30. júla 2024 vo vzťahu k napadnutému rozsudku najvyššieho súdu prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu. Vo vzťahu k pôvodne napadnutému rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 12Co/73/2019 zo 17. decembra 2020 a rozsudku Okresného súdu Zvolen sp. zn. 18C/291/2015 z 21. novembra 2018 bola ústavná sťažnosť rovnako v celom rozsahu odmietnutá. Týmto rozhodnutím tak ústavný súd rozhoduje o zvyšku ústavnej sťažnosti.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou 11. augusta 2015 proti žalovaným domáhal určenia, že je výlučným vlastníkom nehnuteľností nachádzajúcich sa na liste vlastníctva... (ďalej aj „sporné nehnuteľnosti“). Naliehavý právny záujem na požadovanom určení videl v potrebe odstránenia stavu jeho právnej neistoty a dosiahnutia zmeny údajov zapísaných v katastri nehnuteľností. Svoju žalobu odôvodnil neplatnosťou kúpnej zmluvy (ďalej aj „sporná kúpna zmluva“), ktorú uzatvoril so žalovaným a žalovanou, s odkazom na § 37 Občianskeho zákonníka, pretože vôľa zmluvných strán pri jej uzatváraní nebola vážna. V skutočnosti mala sporná kúpna zmluva podľa neho zabezpečiť úhradu ceny za budovu stolárskej dielne a jej obytných častí z iných kúpnych zmlúv (ďalej len spolu „kúpna zmluva na stolársku dielňu“) uzavretých medzi svedkom J. V. ako kupujúcim a žalovanými ako predávajúcimi. Ako ďalší dôvod neplatnosti sťažovateľ označil obchádzanie zákona podľa § 39 Občianskeho zákonníka, pretože sporná kúpna zmluva bola dohodnutá výhradne na zabezpečenie úhrady celej kúpnej ceny za stolársku dielňu, t. j. predstavuje disimulovanú zmluvu, ktorej predmetom bolo dohodnutie prepadného zálohu. Sťažovateľ sa domnieval, že po úhrade kúpnej ceny za budovu stolárskej dielne bola sporná kúpna zmluva zničená. K zavkladovaniu spornej kúpnej zmluvy došlo až rok od jej uzavretia a v čase, keď bol sťažovateľ v omeškani s vrátením pôžičky 22 000 eur, ktorej návratnosť bola skutočným dôvodom uzavretia tejto zmluvy, resp. prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam na LV...

4. Žalovaní naproti tomu tvrdili, že obsah spornej kúpnej zmluvy na predaj nehnuteľností na LV... sťažovateľ pred jej podpisom poznal. Prejav vôle sťažovateľa pri jej uzatváraní spĺňal všetky zákonné požiadavky a kúpnu cenu si prevzal, preto nemôže ísť o simulovaný úkon. Ide o právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom neodporuje zákonu, neprieči sa mu a neobchádza ho. Na strane sťažovateľa teda nemôže existovať naliehavý právny záujem na žalovanom určení. Otec sťažovateľa splatil svoje bankové záväzky, ktoré boli spojené s dotknutými nehnuteľnosťami na LV..., z kúpnej ceny, ktorú dostal za predaj stolárskej dielne. Dobrým mravom sa prieči konanie sťažovateľa, pretože súdny spor v tejto veci začal, až keď sa dozvedel, že žalovaní zbavili na nehnuteľnosti LV... tiarch, ktoré vznikli zo zmluvy o úvere uzatvorenej medzi sťažovateľom a žalovanými.

5. Žaloba sťažovateľa bola sprvoti rozsudkom okresného súdu zamietnutá. Krajský súd následne prvý rozsudok okresného súdu vo veci zrušil a vec vrátil na nové konanie a rozhodnutie. Dôvodom boli vady v skutkových zisteniach, ktoré mali byť odstránené doplnením dokazovania (výsluchom sporových strán a svedka). Po následnom ustálení skutkového stavu mal okresný súd posúdiť platnosť spornej kúpnej zmluvy opätovne.

6. Okresný súd v ďalšom konaní rozhodol druhým (ústavnou sťažnosťou) napadnutým rozsudkom tak, že žalobu sťažovateľa zamietol. Krajský súd (ústavnou sťažnosťou)

napadnutým rozsudkom na základe odvolania sťažovateľa druhý rozsudok okresného súdu už potvrdil.

7. Sťažovateľ proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnil dôvodmi podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom dovolanie sťažovateľa zamietol, pretože dospel k záveru, že rozhodnutia oboch nižších súdov boli dostatočne zdôvodnené po skutkovej i právnej stránke.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Proti napadnutým rozhodnutiam podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Súdny zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci sa nedostatočne vysporiadali s ním predloženou argumentáciou týkajúcou sa neplatnosti spornej kúpnej zmluvy, ktorá bola podľa neho len simulovaným právnym úkonom, a s ňou spojenou argumentáciou potvrdzujúcou existenciu prepadného zálohu (argumentácia poukazujúca na výpoveď žalovaného o žiadosti sťažovateľa o pôžičku, ktorá bola zabezpečená nehnuteľnosťami na LV..., výpoveď žalovaného o možnosti sťažovateľa „kúpiť dom späť“, vyjadrenie žalovanej o dočasnosti spornej kúpnej zmluvy ako dôvodu nepodania návrhu na vklad, nedojednanie práva spätnej kúpy v spornej kúpnej zmluve, výpoveď sťažovateľa a jeho otca o existencii dohody o prepadnom zálohu, výpoveď otca sťažovateľa o podstatne vyššej kúpnej cene za stolársku dielňu a existencii pôžičky medzi svedkom J. V., ktorý kupoval stolársku dielňu, a E. K., výpoveď svedka E. K. o poskytnutí 84 000 eur svedkovi J. V. na kúpu nehnuteľnosti na LV..., zistenie, že svedok J. V. disponoval pred kúpou stolárskej dielne až sumou 197 700 eur, výpoveď svedka J. V., ktorou potvrdil vedomosť od sťažovateľa a jeho otca, že žalovaný chce na seba ako zábezpeku nehnuteľnosti na LV... – rodinný dom, skutočnosť, že sťažovateľ so svojou rodinnou i naďalej býva v spornej nehnuteľnosti na LV... a zrekonštruoval ju, predchádzajúce zmluvy medzi sporovými stranami, ktoré nikdy neboli uzavierané s úmyslom nadobudnúť nehnuteľnosti žalovanými, skutočnosť, že žalovaný len „sprostredkovali“ predaj nehnuteľností, prevod stolárskej dielne z obchodnej spoločnosti sťažovateľa na žalovaných a jej následný predaj svedkovi J. V. za tú istú cenu, dohodnutie nelogického dodatku, ktorým žalovaný zvýšil cenu stolárskej dielne na 125 000 eur, nelogické vyjadrenie žalovaných po zrušujúcom uznesení krajského súdu, že sporná nehnuteľnosť bola len investícia, v konaní preukázaná skutočnosť, že žalovaný požičiaval peniaze za úroky, účelom konania žalovaného nebola pomoc rodine sťažovateľa, o čom svedčí skutočnosť, že stolárska dielňa bola prevedená najskôr na neho a až následne odpredaná svedkovi J. V., okolnosť prvého podania návrhu na vklad žalovaným bez zaplatenia správneho poplatku, podanie návrhu na vklad sporných nehnuteľností až po poskytnutí ďalšej pôžičky v sume 22 000 eur sťažovateľovej rodine, nedojednanie práva spätnej kúpy v spornej kúpnej zmluve, po zrušujúcom uznesení krajského súdu predložená argumentácia žalovaného, že v tomto prípade malo ísť o vyporiadanie investícií medzi sporovými stranami). Navyše, aj keď súdy na ďalšie argumenty reagovali, ich závery sú nelogické, nevychádzajú zo zisteného skutkového stavu, resp. opomínajú dôkazy svedčiace

o opaku (argument uzatvárania podobných zmlúv medzi sporovými stranami v minulosti, nepredloženie návrhu na vklad spornej zmluvy do katastra nehnuteľností, v dotknutej nehnuteľnosti na LV... žije rodina sťažovateľa aj v súčasnosti). Napadnutým rozhodnutiam teda chýba relevantná argumentácia, v ktorej by sa súde vyrovnali aj s ním namietanou judikatúrou týkajúcou sa prepadného zálohu.

b) Krajský súd a okresný súd po prvom zrušujúcom uznesení krajského súdu úplne opomenuli skúmanie časovej súvislosti uzatváraných zmlúv (kúpna zmluva na stolársku dielňu a sporná kúpna zmluva boli uzavreté v ten istý deň, v ktorý žalovaný taktiež podpísal záložnú zmluvu na stolársku dielňu, a tak mal zabezpečené finančné prostriedky nad rámec dohodnutý v kúpnej zmluve na stolársku dielňu. Ak by podpísal len záložnú zmluvu a zároveň kúpnu zmluvu na stolársku dielňu bez podpisu spornej kúpnej zmluvy, nemal by žiadne krytie finančných prostriedkov, ktoré mali ísť navyše mimo dohodnutej ceny kúpnej zmluvy za stolársku dielňu. Chýba logický dôvod uzavretia uvedených kúpnych zmlúv a záložných zmlúv v ten istý deň).

c) Súde neskúmali podstatu veci, t. j. existenciu prepadného zálohu, ale namiesto toho riešili otázku existencie pohľadávky, ktorá mala slúžiť ako zábezpeka na nehnuteľnosti na LV č..., a otázku zámeny skutkového tvrdenia o výške kúpnej ceny sťažovateľa v priebehu konania (tvrdenie o vyššej kúpnej cene na stolársku dielňu sťažovateľ zamenil za tvrdenie o „čiernych peniazoch“).

d) Súde neposkytli dostatočnú odpoveď sťažovateľovi týkajúcu sa dôvodu zamietnutia dokazovania podstatného na preukázanie rozhodujúcej skutočnosti (obchodnej dokumentácie spoločnosti medzi svedkom J. V. a svedkom E. K.), čím mu odňali možnosť uniesť dôkazné bremeno a porušili rovnosť strán sporu. Návrhom na predloženie uvedenej obchodnej dokumentácie sťažovateľ sledoval preukázanie skutočnosti výberu poskytnutých financií v sume 84 000 eur alebo nakladanie s nimi pred 19. januárom 2011, t. j. pred podpisom všetkých prevodových zmlúv. Táto skutočnosť má priamy súvis s preukázaním podmienok prevodu nehnuteľností na LV... na žalovaných a s otázkou, či došlo k zabezpečovaciemu prevodu práva, t. j. existencii prepadného zálohu, alebo nie. Preukázaním skutočnosti, že svedok J. V. zaplatil žalovaným vyššiu kúpnu cenu za stolársku dielňu (dôkaz o výške prevodu finančných prostriedkov z účtu tohto svedka na žalovaného v danom čase), by došlo k spochybneniu jeho výpovede o tom, že tieto peniaze išli na rekonštrukciu a „rozbehnutie“ stolárskej dielne.

e) Krajský súd upustil od požiadaviek uvedených v prvom zrušujúcom uznesení krajského súdu, ktorý žiadal doplniť skutkový stav veci predovšetkým vo vzťahu k posúdeniu možnosti absolútnej neplatnosti spornej kúpnej zmluvy a následne sa uspokojil len s dokazovaním, ktoré súd prvej inštancie vykonal, aj keď bolo neúplné.

f) Súde pochybili aj v procese dokazovania, keď si nesprávne vyložili skutočnosť, že svedok J. V. pred uzavretím kúpnej zmluvy na stolársku dielňu disponoval finančnými prostriedkami (197 000 eur), ktoré prevyšovali dohodnutú kúpnu cenu stolárskej dielne (125 000 eur). Uspokojili sa s tvrdením o rekonštrukcii stolárskej dielne, čo bolo v rozpore s výpoveďou druhého svedka E. K., ktorý hovoril o poskytnutí financií svedkovi J. V. na kúpu stolárskej

dielne. Nevyhodnotili ani skutočnosť, že pred podpisom záložnej zmluvy na stolársku dielňu s bankou svedok J. V. nemohol disponovať sumou 94 900 eur.

g) Súdny postupovali nesprávne aj pri posúdení hodnovernosti jednotlivých dôkazov (napr. vyššia dôkazná sila bola priznaná výpovediam žalovaného v konaní pred okresným súdom než jeho výpovedi v trestnom konaní, nedostatočné vyhodnotenie vierohodnosti svedka J. V., ktorý mal dôvod klamať, aby sa v konaní nepreukázalo, že aj ním uzavreté kúpne zmluvy na stolársku dielňu sú neplatné). Nesprávny postup krajského súdu spočíval aj vo vykonaní rozdielneho hodnotenia dôkazov oproti skutkovému stavu zistenému okresným súdom (napr. výpovede žalovaného v trestnom konaní, výpoveď svedka J. V., výpoveď svedka M. K.), keďže bez dokazovania nie je možné zo strany krajského súdu uvádzať ani podporne iné skutočnosti, ako tie, ktoré zistil okresný súd. Závery súdov sú v tejto súvislosti nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, nezrozumiteľnosť či ich nelogickosť.

h) Právne irelevantný je záver súdov týkajúci sa nečinnosti sťažovateľa pri uplatňovaní vlastníckeho práva s prihliadnutím na nepremlčateľnosť vlastníckeho práva.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

9. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že napadnutý rozsudok ponúka sťažovateľovi primerané odpovede na všetky podstatné argumenty v spore prednesené, je logický a zrozumiteľne a presvedčivo zdôvodnený. Zároveň nepovažoval za vhodné presvedčivosť svojho rozhodnutia nanovo zdôvodňovať právnou argumentáciou, ktorá by bola odpoveďou na konkrétne námietky obsiahnuté v ústavnej sťažnosti.

III.2. Vyjadrenie zúčastnených osôb:

10. D. V. poukázal na rozpory vo výpovediach sťažovateľa, z ktorých vyplýva účelová variácia dôvodov týkajúca sa účelu uzatvárania spornej kúpnej zmluvy. Na základe toho dôvodí, že vo veci nemohlo dôjsť k dojednaniu prepadného zálohu. Tvrdenia o dojednaní prepadného zálohu neboli preukázané ani výpoveďami iných svedkov, ani iným objektívnym spôsobom. Sťažovateľ predkladá súdom v rámci podávania opravných prostriedkov od počiatku sporu tie isté tvrdenia, pričom všetky už boli predmetom posúdenia aj náležitého odôvodnenia v rámci napadnutých rozhodnutí. Už deväť rokov tak „hľadá“ dôvod neplatnosti spornej kúpnej zmluvy a účelovo upravuje svoje tvrdenia podľa výsledkov dokazovania.

11. O. V. sa k ústavnej sťažnosti nevyjadřila.

III.3. Replika sťažovateľa:

12. Sťažovateľ v replike zdôrazňuje, že v prípade sa vyskytujú špecifické, súdmi opomenuté okolnosti prípadu. Zdôrazňuje svoje právo na „prijateľnú“ odpoveď na ním uvádzanú logickú právnou argumentáciu. Rozhodujúcou skutočnosťou v spore je to, že v ňom došlo k takému zmluvnému dojednaniu, ktoré má za následok prepadnutie predmetu v prospech veriteľa, a to spôsobuje absolútnu neplatnosť takého právneho úkonu. Na preukázanie existencie

prepadného zálohu boli postačujúce dôkazy, ktoré označuje v podanej ústavnej sťažnosti (a de facto na ne poukazuje od počiatku konania).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že v prejednávanej veci došlo k uzavretiu prepadného zálohu, čo robí spornú kúpnu zmluvu absolútne neplatným právnym úkonom. Všeobecné súdy uvedenú okolnosť pri rozhodovaní systematicky prehliadali.

14. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti a obsahu napadnutých rozhodnutí vyplýva, že sťažovateľ v priebehu celého konania predkladá všeobecným súdom na posúdenie identickú argumentáciu.

15. Sťažovateľ súdom uvádza, že skutočnou vôľou zmluvných strán pri uzatváraní spornej kúpnej zmluvy nebol sledovaný prevod vlastníctva rodinného domu (o ktorý najmä v podstate sporu ide) zo sťažovateľa na žalovaných, ale vytvoriť efektívny a jednoduchý spôsob zabezpečenia pôžičiek, ktoré boli poskytnuté žalovanými sťažovateľovi. Vychádzajúc zo vzájomnej dôvery medzi stranami, ktorá sa vyvíjala v priebehu niekoľkých rokov, a to na základe obdobných obchodných vzťahov (bezproblémové poskytovanie obdobných pôžičiek), táto zábezpeka mala byť koncipovaná ako „neformálna“ a po splatení pôžičiek mala byť stranami anulovaná (tzn. sporná kúpna zmluva mala byť stranami jednoducho fyzicky zničená).

16. Zmyslom poskytnutia súdnej ochrany, čoho sa sťažovateľ pred ústavným súdom, odvolávajúc sa na obsah práva na spravodlivé súdne konanie, aj dovoľáva, bolo teda skúmanie zamerania skutočnej vôle zmluvných strán pri vzniku sporného právneho úkonu, tzn. spornej kúpnej zmluvy.

17. Tým, že spor je od svojho počiatku charakteristický konštantným nesúhlasom sťažovateľa s metodológiou súdov ohľadom hodnotenia dôkazov týkajúcich sa skutočného zamerania vôle zmluvných strán, táto argumentácia bola v rámci podávania opravných prostriedkov napokon prednesená až pred najvyšším súdom. V rámci podaného dovolania bol tvrdý dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) (nesprávny procesný postup majúci za následok porušenie práva na spravodlivý proces) a dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (nesprávne právne posúdenie).

18. Hmotnoprávnou úpravou, ktorá bola rozhodujúcou pre posúdenie skutočného zamerania vôle zmluvných strán, sú ustanovenia Občianskeho zákonníka o náležitostiach právneho úkonu a o dôsledkoch z ich absencie vyplývajúcich (§ 34, § 37 a § 39). Relevantným hmotnoprávnym inštitútom vo veci je teda otázka absolútnej neplatnosti sporného právneho úkonu (spornej kúpnej zmluvy) vysvetľovaná v okolnostiach ďalšieho právneho inštitútu, simulácie právneho úkonu (§ 41a Občianskeho zákonníka), pretože žalobca tvrdil úmysel zmluvných strán zastierať prepadný záloh spornou kúpnu zmluvou.

19. Podľa judikatúry najvyššieho súdu disimulované zmluvné dojednanie, účelom ktorého bolo, aby pohľadávka veriteľa bola uspokojená tak, že na neho prejde vlastnícke právo k veci slúžiacej (podľa ich skutočnej vôle ako záloh) na zabezpečenie pohľadávky, predstavuje

dojednanie spôsobu realizácie záložného práva spôsobom, ktorý nie je zákonom dovolený a prieči sa § 552 Občianskeho zákonníka v spojení s § 151a až § 151j Občianskeho zákonníka (3Cdo/144/2010).

20. Obdobne podľa judikatúry najvyššieho súdu zmluva, ktorej skutočným účelom je uspokojenie pohľadávky záložného veriteľa tým, že založená vec prechádza do jeho vlastníctva, je v rozpore s účelom záložného práva (§ 552 Občianskeho zákonníka v spojení s § 151a až § 151j Občianskeho zákonníka) a je neplatná, lebo obchádza zákon (§ 39 Občianskeho zákonníka) (2MCdo/2/2006).

21. Čo sa týka otázky výkladu práva [namietaného § 421 ods. 1 písm. a) CSP], najvyšší súd v podstate veci uznal už uvedenú judikatúru, a teda akceptoval, že prepadný záloh je otázkou absolútnej neplatnosti právneho úkonu. Uvedené však malo dosah aj na posudzovanie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, pretože z povinnosti súdov prihliadať na neplatnosť právneho úkonu *ex officio* vyplýva, že taký právny úkon, ktorý je rozhodujúci pre posúdenie veci a ktorý je zároveň (potenciálne) poznačený absolútnou neplatnosťou, by nemohol byť právnym úkonom aprobovaným prostredníctvom dovolacieho prieskumu. Vzhľadom na to bol najvyšší súd oprávnený v rámci námietky nesprávneho procesného postupu posudzovať a prehodnocovať aj právne závery súdov nižšieho stupňa vyplývajúce zo zisteného skutkového stavu.

22. Nesprávnym procesným postupom podľa § 420 písm. f) CSP je aj také odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, v rámci ktorého došlo k porušeniu zásady voľného hodnotenia dôkazov.

23. Voľné hodnotenie dôkazov sa opiera o povinnosť súdu vyhodnotiť všetky vykonané dôkazy bez zreteľa na to, či potvrdzujú, alebo vyvracajú tvrdenia účastníkov, a v neposlednom rade tiež o zásady formálnej logiky. Zásada voľného hodnotenia dôkazov však má svoje limity. Súd je totiž pri hodnotení dôkazov viazaný skutkovým stavom veci, a teda nie je prípustný eklektický a neopodstatnený výber dôkazov smerujúci k jednostranným záverom. Zásada voľného hodnotenia dôkazov je limitovaná požiadavkou nadväznosti medzi skutkovými zisteniami súdu získanými v procese dokazovania, úvahami súdu v procese hodnotenia dôkazov a jeho právnymi závermi (III. ÚS 332/09).

24. V rámci hodnotenia dôkazov všeobecnými súdmi ústavný súd upozorňuje, že skutkový stav sporu vykazuje zásadné znaky toho, že prevod rodinného domu nebol zmluvnými stranami mienený ako definitívny.

25. V spore bolo (výpoveďami žalovanej strany) preukázané, že v prípade vyrovnania dlhov žalovaní boli ochotní previesť vlastníctvo k rodinnému domu späť na sťažovateľa. Boli ochotní urobiť tak napriek tomu, že sporná kúpna zmluva neobsahovala dojednanie práva spätnej kúpy, čo ešte samo osebe nemusí byť vo veci významným. Avšak v spojitosti s ďalším faktom sporu, že sťažovateľ (neštandardne) obýval rodinný dom dokonca až niekoľko rokov po tom, keď k prevodu nehnuteľnosti došlo, a to (neštandardne) bez vzniku nájomného vzťahu medzi zmluvnými stranami, uvedená okolnosť naberá na význame pre spor. Nielen to, že sťažovateľ po celý tento čas rodinný dom spravoval ako vlastný, to znamená, staral sa oň a zhodnocoval (prerábal) ho podľa svojich vlastných predstáv, a to

(opäť neštandardne) bez akejkol'vek čo i len konzultácie s jeho zmluvným vlastníkom, s čím bol zároveň nový zmluvný vlastník nehnuteľnosti uzrozmény.

26. Z uvedených tvrdení možno abstrahovať nielen to, že kupujúca zmluvná strana bola uzrozmény s tým, že predávajúci bude predanú nehnuteľnosť aj naďalej užívať v zmysle obsahu svojho pôvodného vlastníckeho práva, ale aj to, že kupujúca zmluvná strana nemala záujem o ďalší (investičný) odpredaj nehnuteľnosti, a to napriek tomu, že sa takejto činnosti bežne venovala, a napriek tomu, že takýto záujem (avšak len ako teoreticky možný) vo výpovediach pred súdmi tvrdila.

27. Uvedené okolnosti v súhrne opodstatnene svedčia v prospech logického záveru o zameraní vôle zmluvných strán k revezibilitě (zámeru zvrátenia) dôsledkov vyplývajúcich z kúpnej zmluvy, tzn. z predaja rodinného domu.

28. Okolnosťou svedčiacou o tom, že vôľa zmluvných strán nesmerovala k zmene vlastníka rodinného domu, ale k tomu, aby hodnota rodinného domu poslúžila zmluvným stranám ako zábezpeka poskytnutých pôžičiek, je to, že žalovaní (neštandardne) vyčkávali so zavkladovaním kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľností na to, ako sa bude vyvíjať finančná situácia sťažovateľa týkajúca sa splácania pôžičiek. O tom svedčí aj prvé podanie návrhu na zavkladovanie spornej kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľností žalovanými a následné (neštandardné) nezaplatenie správneho poplatku k vkladu z dôvodu, že výhľad splácania dlhov bol pre nich pozitívny. K následnému (druhému a definitívne úspešnému) podaniu návrhu na vklad spornej kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľností došlo až za okolnosti navršenia pôžičky, čo nielenže zhoršilo celkový výhľad splatenia dlhu, ale indikovalo aj spoľahlivý predpoklad počiatku rešazenia pôžičiek s reálnym výhľadom platobnej neschopnosti, čo je v podstate štandardné správanie veriteľa majúceho záujem na udržaní bonity svojej pohľadávky. Napokon, keďže splácanie dlhov sťažovateľom sa ukázalo ako nepravdepodobné, žalovaná strana zotrvala na hájení formálneho vlastníckeho práva nadobudnutého spornou kúpnu zmluvou, ku ktorému mala simuláciou právnych úkonov vytvorené ideálne podmienky, čo je opäť štandardným skutkovým prejavom vôle veriteľa majúceho záujem domôcť sa späť hodnoty poskytnutej pôžičky a zároveň skutočnosťou preukazujúcou predošlý zámer veriteľa v prípade nesplácania dlhov sťažovateľom uspokojiť hodnotu pohľadávky z hodnoty zálohu.

29. Ústavný súd uznáva, že vyhodnotenie, ktorá skutočnosť tvrdená a dokazovaná v civilnom sporovom konaní je pre rozhodnutie vo veci samej významná a ktorá nie, je doménou rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Ústavnému súdu Slovenskej republiky však nemožno odňať právomoc kasačného zásahu do tohto hodnotenia vtedy, keď je v rozpore so zásadou voľného hodnotenia dôkazov v miere spôsobilej postaviť konanie i jeho výsledok do pozície nespravodlivosti a neobjektívnosti. V opačnom prípade by sa právomoc ústavného súdu odôvodnená požiadavkou ochrany základných práv a slobôd uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy stala neúčinnou (m. m. III. ÚS 90/2015, ZNaU č. 39/2015).

30. V hodnotení dôkazov všeobecnými súdmi je podľa názoru ústavného súdu neopodstatnene bagatelizovaná ucelená skutková línia objektívne spôsobilá preukazovať tvrdenie sťažovateľa o absolútnej neplatnosti spornej kúpnej zmluvy. Vzhľadom na to je ústavný súd názoru, že v súlade s neprípustnosťou eklektického a neopodstatneného výberu dôkazov smerujúcich k

jednostranným záverom súdov uvedená okolnosť mala byť súčasťou odôvodnenia napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov a rovnako tak mala byť podrobená dovolaciemu prieskumu.

31. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia, a námietke porušenia základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu nevyhovel (výrok 4).

32. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci na ďalšie konanie dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (výrok 2). Najvyšší súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

V.

Trovy konania

33. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením právnym zástupcom.

34. Opodstatnená výška náhrady bola ústavným súdom určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľ má nárok na náhradu za tri úkony právnej služby, z toho dva úkony v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti, t. j. 2 x 208,67 eur) a jeden úkon v roku 2024 (vyjadrenie, t. j. 1 x 343,25 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 12,52 eur a 1 x 13,73) predstavuje 799,36 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 159,87 eur, keďže právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty. Opodstatnená výška náhrady tak spolu predstavuje sumu 959,23 eur (výrok 3).

35. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.